

De inventarisatie van het Leenderbos op Nachtzwaluwen in 2000

Peter Zomer
Blauwe Klauwier 26(4): 12-14, 2000

Ook dit jaar werden Nachtzwaluwen van het Leenderbos weer geïnventariseerd, deze keer zelfs dubbel. Wij telden 14-16 territoria.

Methode

De jaarlijkse inventarisatie van territoria vond plaats op zeven avonden tussen eind mei en begin juli. Om de zang van mannetjes te stimuleren werd geteld met een recorder. De tellingen werden, op die van 30 mei na, uitgevoerd door tenminste twee personen. Telkens werd het bos gedeeltelijk geïnventariseerd: het zuidelijk deel (tegen de Groote Heide aan) met al sinds vele jaren de hoogste dichtheid; het middendeel (Hasselsvennen en het Laagveld), of het noordelijk deel (rond de Galberg). In onderstaande tabel staan de bezoeken vermeld, met data, bosdeel dat werd bezocht en weersomstandigheden.

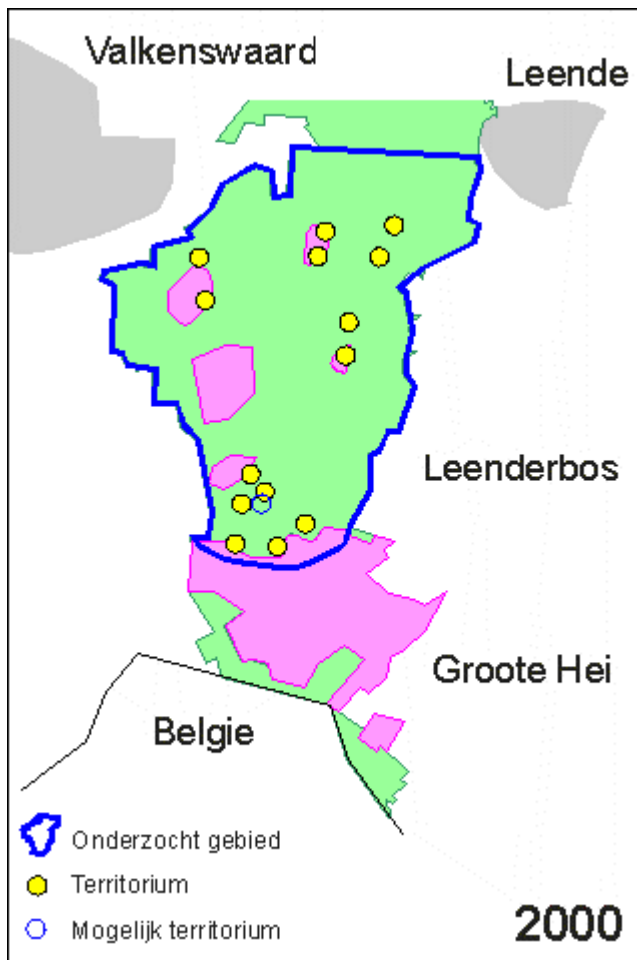
datum	bosdeel	weersomstandigheden
27 mei	Zuid	Windstil, half bewolkt, 24 graden
30 mei	Noord	Windstil, motregen, 22 graden
8 juni	Zuid	Onbewolkt, wind ZO 1, 22 graden
9 juni	Midden	Half bewolkt, wind ZO 1, 28 graden
10 juni	Noord	Geheel bewolkt, ZW 1, 22 graden
18 juni	Midden	Windstil, onbewolkt, 25 graden
7 juli	Zuid	Windstil, half bewolkt na bui, 21 graden

Op 26 juni zou de jaarlijkse grote telling door leden van de VWG hebben plaatsgevonden, maar deze ging helaas vanwege intensieve buiigheid niet door.

Resultaten

De tellingen leverden na clustering van de telgegevens het volgende resultaat (zie kaart):

- ε gebied rond de Galberg 4 territoria
- ε rond het Klein Hasselsven 2 territoria;
- ε rond het Laagveld ook 2 territoria;
- ε zuidelijk deel grenzend aan de Groote Heide 6-7 territoria.

Mogelijk bevond er zich aan de zuidkant van de Hasselsvennen nog een territorium (op 27 mei werd hier een roepende vogel waargenomen). Het totale aantal territoria bedroeg daarmee voor het gehele Leenderbos tussen de 14 en 16. Ter vergelijking: in 1999 bedroeg het aantal vastgestelde territoria 18.

Interpretatie

Aangetekend moet worden dat de grote Hasselsvennen en het gebied ten zuiden van het Dorven, ondanks enkele intensieve bezoeken, geen territoria opleverden. Het Dorven was in de voorgaande jaren ook zonder territoria, hoewel de habitat lijkt te voldoen. De Hasselsvennen leverden in 1999 nog twee territoria: mogelijk zijn deze dit jaar niet bezet vanwege een grote kolonie van Kokmeeuwen ter plaatse. Verstoring door meeuwen van zich vestigende Nachtzwaluwen is misschien een oorzaak.

Het gebied ten zuiden van de Groote Heide en rond de Klotvennen (zuidelijk deel van het bos), alsmede de Groote Heide zelf, werd niet onderzocht. Overigens was dit in vorige jaren ook niet het geval. Verder hebben in het noordoostelijk deel van het bos (richting Molenheide) ook geen inventarisaties plaatsgevonden. Al deze gebieden zouden in principe als broedgebied voor Nachtzwaluwen in aanmerking kunnen komen.

Vergelijking met SOVON-gegevens

SOVON Nederland (in de persoon van Symen Deuzeman) heeft in juni 2000 ook een Nachtzwaluwinventarisatie uitgevoerd. Het is natuurlijk interessant de resultaten uit dit onderzoek te vergelijken met onze resultaten, om een indruk te krijgen van juistheid en volledigheid.

Welnu, Deuzeman telde in juni, op de fiets, op zeven avonden, het gehele Leenderbos. De meeste geschikte plekken werden drie keer bezocht. Deuzeman vond rond de Galberg 4 territoria (wij 4), rond het Laagveld 4 (wij 2), rond het Klein Hasselsven 2 (wij 2), in de Zuidrand van het Bos 7 (wij 6-7). Ook hij vond geen territorium rond de Hasselsvennen.

Deuzeman telde echter ook enkele van de gebieden die niet door ons werden geteld. Ten noorden van het Dorven vond hij 2 territoria, rond een poel aan het Kluizerpad 1, en bovendien 1 ten westen van het Hoefven. Zijn totaal komt daarmee voor het gehele Leenderbos op 21 territoria. Aardig is dat zijn inventarisatie bovendien 10 territoria opleverde op de Groote Heide.

Vastgesteld moet worden dat de inventarisatie van Deuzeman vollediger is; zijn extra gevonden territoria betreffen evenwel hoofdzakelijk territoria in gebieden die niet door ons zijn geteld. Onze inventarisatie levert dan misschien geen volledig beeld, maar in ieder geval waarschijnlijk een juist beeld.

Mogelijke conclusies

Was 2000 een goed jaar? Nogmaals, 1999 leverde 18 territoria op, 2000 14-16. Om een indruk te krijgen van verschillen over deze twee jaren, moeten de resultaten van vorig jaar vergeleken worden met onze tellingen van dit jaar (en niet met die van SOVON), omdat beide tellingen exact dezelfde gebieden binnen het Leenderbos bestreken.

In vergelijking met voorgaande jaren is de score dit jaar niet direct goed. Omdat in mei het weer droog en warm was met temperaturen van boven de 30 graden, zou men wellicht juist een hoger aantal territoria verwachten. Warme zomers worden immers vaak geassocieerd met veel territoria. Pas na half juni verslechterde het weer met een inzettende noordwestelijke luchtstroming boven Nederland, die zorgde voor veel regen en aanmerkelijk lagere temperaturen (soms maximaal 15 graden in juli!). Het langdurig aanhoudende slechte weer is misschien wel van invloed

geweest op het broedsucces, maar waarschijnlijk niet op de vestiging van paartjes. Rond half juni zijn immers doorgaans de meeste Nachtzwaluwen al in het broedgebied aanwezig.

Misschien is deze kleine afname van territoria niet significant. Dat betekent dat de lagere score evengoed van toevals-factoren kan afhangen, zoals een ondertelling door de vestiging van paartjes in niet getelde gebieden (die wel door SOVON zijn meegepakt). Met andere woorden, een aantal territoria heeft zich mogelijk verplaatst naar gebieden die niet door ons zijn geteld. Ook kan mogelijk een andere manier van tellen en clusteren (Hans Hermans werd immers dit jaar door de auteur van dit artikel vervangen als coördinator van de tellingen) de oorzaak zijn geweest van het verschil in resultaten.

Tenslotte

Het is belangrijk om ook in 2001 weer te tellen. Mogelijk kunnen de tellingen zich uitbreiden over meer gebieden binnen het Leenderbos, met eventueel de Grootte Heide erbij. Daartoe is opnieuw de inzet van onze leden nodig. De VWG De Kempen houdt de vinger aan de pols!
Met dank aan de tellers van dit jaar: Ton Geerts, Pieter Meima, Paul Meijs, Henk Munsters, Gerrit Vink, Piet Wuyts en Alie Zomer.